

Голас Прадзімы

ВЫДААННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СУАЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ
№ 16 (1125)
Красавік 1970 г.
Год выдання 15-ы
Цана 2 кап.

ДЗЕВАНА

НЯМА НА ЗЯМЛІ краіны, дзе б людзі не ведалі яго імя. Няма народа, які не шанаваў бы памяць аб ім. На ўсёй планеце жыве слова і справа Леніна.

Сусветная цывілізацыя дала многа геніяльных людзей. Філософы і пісьменнікі, вучоныя і вынаходнікі, мастакі і дойліды пакінулі чалавецтву велізарную спадчыну. Аднак толькі лічаныя адзінкі тытанаў могуць стаць управень з Леніным.

Ленін змяніў увесь свет.

Чалавек, які сто гадоў назад нарадзіўся ў Расіі, стаў вестуном і стваральнікам новай эпохі.

З даўніх-прадаўніх часоў, як толькі ўзніклі дзяржавы ў Шумеры, Вавілоне і Егіпце, працоўны люд змагаўся з прыгнётам і эксплуатацыяй. Не патухалі вызваленчыя войны. Не спыняліся паўстанні. Людскі розум не пераставаў ствараць прыгожыя утопіі аб лепшым жыцці. А жыццё не мянялася. Чалавек прыгятаў чалавека. Прыгятальнік гаварыў прыгнечанаму: так было і так будзе заўсёды, бо ўлада магутнага і багатага — ад бога.

Толькі адна тэорыя абгрунтавала магчымасць пазбаўлення ад спрадвечнай несправядлівасці. Толькі адна партыя аказалася здольнай разбурыць эксплуатацыйскі лад. Спалучышы марксісцкую тэорыю з рэвалюцыйнай дзейнасцю Камуністычнай партыі, Ленін павёў абяздоленых, прыгнечаных, бедных на апошні і рашучы бой. Ён сказаў: улада, зямля, усё багацце, створанае працоўнымі рукамі, — ваша; свабода, дэмакратыя, сацыяльная і нацыянальная роўнасць — для вас. Гэта і будзе самы справядлівы лад — сацыялізм.

Пралетары пайшлі за Леніным.

Пралетары перамаглі.

МІЛЬЁНЫ БЕЛАРУСАЎ, абуджаныя ленінскім геніем, змагаліся за гэту перамогу. Пад сцяг рэвалюцыі збіраліся працаўнікі з мінскіх драўляных кварталаў, з віцебскіх і гомельскіх фабрык, з жабрацкіх палескіх вёсак. Ішлі, каб скінуць уладу ўсемагутнага памешчыка, хцівага гандляра, бязлітаснага фабрыканта. Каб пазбавіцца ад тых, што беларусаў называлі быдлам, не прызнавалі нацыяй, забаранялі родную мову. Каб не жыць больш у невуцтве і цемры, каб сыны і дачкі — цвет і надзея Бацькаўшчыны — не ехалі на чужыну кавалка хлеба шукаць.

Запаветныя мары збыліся.

**СЭРЦА ЯГО БІЛАСЯ
ГАРАЧАЙ ЛЮБОЎЮ
ДА ЎСІХ ПРАЦОЎНЫХ,
ДА ЎСІХ ПРЫГНЕЧАННЫХ.**

Н. К. Крупская.

Мы, беларусы, маем нацыянальную самастойнасць. Мы маем сваю мову і культуру. Дзякуючы сацыялізму ўзняліся на небывалы ўзровень наша індустрыя, сельская гаспадарка, навука, адукацыя. Голас нашых дэлегатаў слухае ўвесь свет у Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Сыны сярмяжных мужыкоў пранікаюць у самыя за-

паветныя таямніцы і старажытнай філасофіі, і навейшай навукі — фізікі атамнага ядра.

За ўсё гэта мы ўдзячны Леніну.

ЛЕНІНУ УДЗЯЧНЫ працоўныя ўсяго свету.

Савецкая сацыялістычная

дзяржава, як факел уначы, асвятліла дарогу мільёнам. Прыгнечаныя адчулі сэрцам і розумам: трэба вучыцца ў Расіі і Леніна. Бо гэта навука адзіна правільная і справядлівая.

Звыш мільярда людзей жывуць па ленінскаму закону.

А справа Леніна ўсё шырэй і шырэй распаўсюджаецца па

свеце. Усе, хто змагаецца, каму ненавісна панаванне імперыялістычных манополь, для каго няма іншага выйсця, як жорсткая і бескампрамісная барацьба, — сяляне В'етнама, байцы Мазамбіка і Анголы, пралетары і абяздоленыя негры Амерыкі, працоўныя лацінаамерыканскага кантынента і Еўропы, палесцінскія федэіны — усе звяртаюцца за пародай да Леніна. І ўсім ён дае дакладны адказ. Таму што ленінізм не лакальная руская з'ява, не догма ці мёртвая літара, а жывое інтэрнацыянальнае вучэнне, навукова абгрунтаваны і правяраны на практыцы метады рэвалюцыйнага дзеяння.

За гэта Леніна шануюць і любяць працоўныя свету.

За гэта ж Леніна ненавідзяць яго ворагі.

Ужо не адзін дзесятак гадоў яго абвяргаюць, крытыкуюць, рэвізуюць, не прызнаюць. Яго творы, выдадзеныя легальна і тайна ва ўсім свеце, знішчаюць і забараняюць. Прыгятальнікі, эксплуататары, тыраны, чыё існаванне трымаецца на сацыяльным паразітызме, адчуваюць перад Леніным смяротны страх. І яны ствараюць паліцэйскія батальёны, асноўваюць антыкамуністычныя інстытуты, наймаюць тысячы вучоных і прапагандыстаў, купляюць філосафаў і тэарэтыкаў супраць аднаго толькі Леніна, каб дыскрэдытаваць або хоць трохі пахіснуць сілу і ўплыў яго вучэння. Не ўдаецца. У сваіх дарэмных намаганнях гэтыя ненавіснікі і абвяргацелі выглядаюць перад Леніным так, як нікчэмныя блазны перад гігантам. І яны адчуваюць гэта. Таму нават у нянавісці сваёй ворагі ставяцца з пашанай да Леніна.

ПАШАНА простых людзей да Леніна бязмежная.

Ён першы ў гісторыі праводы, блізкі і родны кожнаму працоўнаму чалавеку. У вобліку яго, у думках і словах, ва ўсіх найдрабнейшых рысах асабістага жыцця няма нічога звышнатуральнага, штучнага, пагардлівага да іншых людзей. Ёсць веліч і прастата, любоў і ласка да рабочых і сялян, незвычайная здольнасць зразумець іх запаветныя думы. А таксама сталёвая воля і непадкупнасць у барацьбе са сваімі класавымі ворагамі.

Ленін — самы чалавечны чалавек.

Яго стагоддзе — свята працоўных свету.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Сегодняшний номер нашей газеты посвящен величайшей дате в истории человечества — 100-летию со дня рождения Владимира Ильича Ленина. Человек, который сто лет назад родился в России, стал провозвестником и создателем новой эпохи — эпохи социализма. Он указал путь трудящимся всего мира к борьбе за освобождение от эксплуатации, поэтому его имя стало их знаменем. «ЛЕНИН» — так называется передовая статья номера. Мы, белорусы, обязаны Ленину и созданной им Коммунистической партии своей национальной самостоятельностью, высоким уровнем экономики и культуры, которого достигла наша республика за 50 лет Советской власти.

Статья «КАБ ЗАСЕЯЦЬ УСЮ ЗЯМЛЮ» [2—3 стр.] является ответом на просьбу нашего соотечественника из США М. Якимовича рассказать о связях, которые поддерживал В. И. Ленин с белорусией, и о том, какое место в его произведениях занимает революционная борьба белорусских трудящихся и жизнь нашего края.

Вместе с советским народом, с Советской страной столетие со дня рождения В. И. Ленина отмечают наши земля-

ки в разных странах. В своих письмах они рассказывают, как будут встречать юбилей в Канаде, США, Англии, Франции, Бельгии, Голландии, Австралии и других странах («СЛОВЫ САРДЭНЬЯ, ШЧЫРЫЯ», 4 стр.).

В ночь с 25 на 26 сентября 1917 года был взят штурмом Зимний дворец — последний оплот царского самодержавия и Временного правительства. В Смольный — штаб Военно-революционного комитета — Николай Подвойский послал донесение об успешном завершении операции. Но кто его доставил Ленину? Кому было доверено сообщить вождем революции победную весть? Историки долго искали ответ на этот вопрос. И он был найден. Курьером, который доставил донесение, был Адам Попель уроженец Белоруссии («САЛДАТ ТРЭЦЬЯЙ РОТЫ», 7 стр.).

Велика и неиссякаема любовь трудящихся всего мира к В. И. Ленину. Его труды издаются на разных языках, его идеи приобретают все большую притягательную силу, его имя дают новорожденным. В Болгарии, на Кубе, в США, в Португалии, в Греции и других странах мы встречаем людей, которые носят это имя. Об их судьбах рассказывает статья «СИЛУ ЖЫЦЦЯ НЕ ПЕРАМАГЧЫ» [8 стр.].

самых складных вопросов, які датычаць Беларусі.

Распрацоўваючы нацыянальную праграму і тактыку партыйна-рабочага класа па нацыянальнаму пытанню, Ленін няспынна клапаціўся аб сацыяльна-эканамічным, палітычным і духоўным развіцці народаў нашай краіны, у тым ліку і беларускага. Яшчэ ў парыжскай эміграцыі ён вывучаў літаратуру аб Беларусі. У сшытку «Маркс і Энгельс аб польскім пытанні і аб прыгнечанні нацый» мы знаходзім такія словы: «Польшча складаецца па меншай меры з 4-х нацыянальнасцей (палякі; беларусы; маларосы; літоўцы)...» А ў «Тэзісах рэферата па нацыянальнаму пытанню» Уладзімір Ільіч адзначаў, што сярод славянскіх нацыянальнасцей краіны беларусы складалі 6 працэнтаў. Ён указваў таксама на непрызнанне царскім сама-

ўладдзем Беларускай мовы. Восенню 1916 года ён пісаў: «Для... беларусаў, напрыклад, толькі чалавек, які ў мараш жыў на Марсе, мог бы адмаўляць, што тут няма яшчэ завяршэння нацыянальнага руху, што прабуджэнне мас да валодання роднай мовай і яго літаратурай... тут яшчэ здзяйсняецца...»

Ужо ў дарэвалюцыйных работах Леніна змяшчалася патрабаванне прадастаўлення беларускаму народу права на нацыянальнае самавызначэнне. Ён указваў, што толькі пралетарыят, які перамог, здольны весці такую палітыку па нацыянальнаму пытанню, якая на справе забяспечыць «неадкладнае аднаўленне поўнай свабоды для Фінляндыі, Украіны, Беларусі, для мусульман і г. д.»

31 студзеня 1918 года Ул. І. Ленін падпісаў пастанову СНК аб арганізацыі пры Нар-

камнацы камісарыяту па справах беларусаў. А ў канцы снежня 1918 года ЦК РКП(б) прыняў рашэнне аб утварэнні БССР.

Калі Беларусь атрымала нацыянальную самастойнасць, Уладзімір Ільіч працягваў сачыць за яе жыццём. Ён прапаноўвае даставіць з Украіны хлеб для рабочых і чырвонаармейцаў Мінска, асабіста кантралюе забеспячэнне беларускіх партызан абмундзіраваннем і грашыма, а пасля разгрому контррэвалюцыі і ваеннай інтэрвенцыі патрабуе для Беларусі «солі, жалеза і ўсяго, каб засеяць усю зямлю...»

Гэтыя ленинскія словы і старонкі дарагія для кожнага беларуса. У іх мы бачым клопат аб нашай роднай Беларусі, якая, дзякуючы вялікай справе Леніна, стала высокаразвітай індустрыяльнай рэспублікай.

В. БЯЛЯЦАЎ.

НАШЫ КАРЭСНАДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

ПАПЛЕЧНІКІ ІЛЬЧА СА СЛУЧЧЫНЫ

Аб прафесіянальных рэвалюцыянерах, папелчніках Уладзіміра Ільча Леніна, якія нарадзіліся на Случчыне, расказваюць матэрыялы, сабраныя ў Слуцкім краязнаўчым музеі.

Бацька Мікалая Чудоўскага быў выкладчыкам гімназіі. Сам Мікалай вучыўся ў Юр'еўскім (цяпер Тартускім) універсітэце, але за рэвалюцыйную дзейнасць у 1905 годзе быў выключаны. Затым арышт, турма, з якой малады рэвалюцыянер быў вызвалены ў час Усерасійскай кастрычніцкай стачкі 1905 года. Выйшаўшы на свабоду, М. Чудоўскі прыязджае ў Слуцк, потым у Капыль, дзе кіруе першымі рэвалюцыйнымі групамі сацыял-дэмакратаў. Ён быў удзельнікам масавай дэманстрацыі рабочых Мінска, якая была расстраляна царскім сартрапам Курловым. У музеі ёсць фатаграфія Мікалая Чудоўскага, зробленая ў 1905 годзе ў турме. Яму тады быў 21 год.

У гады сталынінскай рэакцыі М. Чудоўскі эмігрыруе за граніцу. Жыве ў Германіі, Швейцарыі, Францыі. У Германіі ён сустракаецца з вядомымі рэвалюцыянерамі Розай Люксембург, Карлам Лібкнехтам, а таксама Клара Цэткін, якая дала яму як рэвалюцыянеру бліскучую характарыстыку. У гэты ж час ён некалькі разоў сустракаўся з Уладзімірам Ільчом Леніным.

Пасля перамогі Вялікага Кастрычніка М. Чудоўскі ўдзельнічаў у баях з белагвардзейцамі і інтэрвентамі. За мужнасць і гераізм быў узнагароджаны ордэнам Баявога Чырвонага Сцяга. Памёр у 1963 годзе.

Не менш цікавыя матэрыялы, якія расказваюць аб братах Дзмітрыю і Канстанціну Басалыгах. Бацька іх, ураджэнец вёскі Варковічы Слуцкага раёна, да рэвалюцыі працаваў сельскім фельчарам. Абодва браты паступілі ў Харкаўскі універсітэт, дзе і ўключыліся ў рэвалюцыйную работу. У 1907 годзе Канстанцін Басалыга выконвае адказнае даручэнне Верхнекамскага камітэта РСДРП — дастаўляе ў Лондан на V з'езд партыі мандат Уладзіміру Ільчу Леніну, які пацвярджаў выбаранне яго дэлегатам з'езду ад рабочых Урала. Гэта даручэнне было выканана паспяхова. У Лондане Канстанцін Мікалаевіч сустраўся з Леніным і перадаў яму мандат № 21. Дзмітрый Басалыга сам быў дэлегатом гэтага з'езду.

Аб мужнасці Канстанціна Басалыгі і яго брата сведчыць такі эпізод. У жніўні 1906 года яны жылі ў Севастопалі. Тут ім было дадзена цяжкае і адказнае заданне: здабыць дакументы з будынка гарадскога суда,

на падставе якіх чакалася расправа над матросамі — удзельнікамі паўстання пад кіраўніцтвам лейтэнанта Шмідта. 23 тамы следчых матэрыялаў знаходзіліся ў будынку суда. Рэвалюцыянеры-падпольшчыкі дэталёва вывучылі размяшчэнне пакояў, іх ахову і распарадак работы чыноўнікаў. Ноччу яны прабраліся ў памяшканне, ускрылі сейф і забралі 18 тамоў следчых матэрыялаў. Пяць тамоў не знайшлі. У іх былі доказы супраць лейтэнанта Шмідта і яго 18 бліжэйшых памочнікаў, якіх улады лічылі найбольш небяспечнымі злачынцамі. Звыш трыццаць арыштаваных маракоў з-за адсутнасці следчых матэрыялаў былі выратаваны ад судовай расправы.

Пасля Люгаўскай рэвалюцыі абодва браты выйшлі з падполля. Удзельнічалі ў баях з ворагамі на франтах грамадзянскай вайны. Канстанцін Мікалаевіч быў узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, а Дзмітрый Мікалаевіч — двума ордэнамі Леніна. Уладзімір Ільіч высока цаніў рэвалюцыйную дзейнасць братаў Басалыгаў.

Дзмітрый Басалыга быў адным з першых савецкіх кінарэжысёраў. Ён зняў каля дваццаці нямых мастацкіх і дакументальных фільмаў. Аб салдату ленинскай гвардыі цёпла піша ў сваіх успамінах старэйшы дзеяч савецкага тэатра Ігар Нежны ў кнізе «Выдое перад гадамі». У кнізе ёсць цікавыя факты аб сустрачку Дзмітрыя Мікалаевіча з Луначарскім і іншымі віднейшымі дзеячамі партыі і дзяржавы.

Дзмітрый Басалыга памёр у 1969 годзе, а яго брат — у 1963 годзе.

Яшчэ адна падзея ў Слуцку звязана з імем Уладзіміра Ільча Леніна. Гэта было ўжо ў гады грамадзянскай вайны, калі атрады Чырвонай Арміі вызвалілі Слуцк ад белапалякаў. У баях прымалі ўдзел два аўтабронепаязды, сфарміраваныя ў Петраградзе. Адзін бранявік называўся «Вораг капіталу». Захавалася фатаграфія гэтага браневіка з чырвонагвардзейцамі. Яна была зроблена пасля пахавання чырвонага камандзіра А. Манахава, які загінуў у баях за вызваленне Слуцка. Прыслаў гэту фатаграфію ў музей баявы друг Аляксандра Манахава, цяпер генерал-маёр у адстаўцы Мікалай Сяргееў з Масквы. Ён і паведаміў такую навіну: на браневіку «Вораг капіталу» 3 красавіка 1917 года выступаў Уладзімір Ільіч Ленін на Фінляндскім вакзале ў Петраградзе. Цяпер гэты бранявік знаходзіцца ў Ленінградзе, а вуліца ў Слуцку носіць імя Манахава.

М. НІКОЛЬСКІ.

ЗАЛАТЫ МЕДАЛЬ КРАЯЗНАЎЦА

«Тое, што я ўбачыў у вашым школьным музеі, усхвалявала мяне да глыбіні душы. Гэта бяспэжны скарб, які расказвае аб жыцці і рэвалюцыйнай дзейнасці праўдара рэвалюцыі», — так гаварыў аб музеі Леніна, створаным у адной са школ Слоніма, ленинградскі паэт Павел Кабзарэўскі, які ў групе пісьменнікаў Расійскай Федэрацыі пабываў тут нядаўна ў гасцяцх.

...Усё пачалося са збору паштовых марак і значкоў аб Леніну. Прайшло крыху больш за два гады, і школьны музей узбагаціўся каштоўнымі экспанатамі, матэрыяламі. Вучні падтрымліваюць сувязі з музейам Леніна ў нашай краіне і за рубяжом. Вельмі цікавы матэрыял аб эмігранцкім перыядзе жыцця Леніна прыслалі Кракаўскі і Варшаўскі музеі, музей Уладзіміра Ільча ў Празе, Цэнтральны музей у Маскве. Дзецім пішуць пісьмы папелчнікі Ільча — тыя, каму выпала шчасце працаваць разам з ім, бачыць або чуць яго.

Хвалюючыя ўспаміны прыслала жонка

Гуга Ялавы, машыніста гістарычнага цягніка № 293, на якім у вяртанні какагара ў ліпені 1917 года Ільіч прабіраўся ў Фінляндыю. На гэтым жа цягніку ён вярнуўся з эміграцыі ў перыяд падрыхтоўкі Кастрычніцкага рэвалюцыйнага паўстання. Ёсць у школьным музеі ўспаміны былога хадака да Леніна Сямёна Ваяводы з горада Браслава, дэлегата III з'езду камсамола Мікалая Разанава з Мінска, дэлегата II Усерасійскага з'езду Саветаў Паўла Гулава з Брэста, які галасаваў за першыя дэкрэты Савецкай улады.

Нядаўна настаўнік Аляксандр Жукоўскі прадастаўляў школьным музей у Маскве. Галоўны камітэт Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі СССР узнагародзіў яго залатым медалем ВДНГ. Медалі «Юны ўдзельнік ВДНГ» атрымалі памочнікі Аляксандра Сямёнавіча: вучні Галя Герка, Алена Румянцава, Уладзімір Шышкін і Люда Ягаўдзік.

М. РЫЛКО.

11 красавіка ўся Савецкая краіна выйшла на Усесаюзны камуністычны суботнік. Да сваіх станкоў сталі рабочыя заводаў і фабрык, прыйшлі на будаўнічыя пляцоўкі мантажнікі, вялі даследаванні канструктары і вучоныя, працавалі на палях і фермах калгаснікі. У суботніку прынялі ўдзел калектывы і кіраўнікі цэнтральных устаноў, партыйных, савецкіх і прафсаюзных арганізацый. Больш паўвека назад нарадзілася гэта патрыятычнае пачынанне, якое стала зараз традыцыяй. Уладзімір Ільіч Ленін назваў першы суботнік вялікім пачынам. «Камуністычны суботнікі іменна таму маюць вялізнае гістарычнае значэнне, — пісаў ён, — што яны паказваюць нам свядомы і добраахвотны пачын рабочых у развіцці прадукцыйнасці працы, у пераходзе да новай працоўнай дысцыпліны...» НА ЗДЫМКАХ:

27-тонныя самазвалы БелАЗ-540, якія сыйшлі з галоўнага канвеера Беларускага аўтазавода ў дзень Ленинскага камуністычнага суботніка. Жыхары Брэста дапамагаюць будаўнікам расчышчаць тэрыторыю, дзе будзе ўзводзіцца мемарыял, прысвечаны памяці герояў Брэсцкай крэпасці. Будаўніцтва новай дарогі ў калгасе «Расія» на Гродзеншчыне.

«СЕЛЕТА працоўныя свету адзначаюць стагоддзе з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна, і мы, эмігранты, робім усё, каб урачыста сустрэць гэты вялікі юбілей», — такія або падобныя словы бешчымаль у кожным з пісьмаў, што прыходзіць у апошні час у рэдакцыю з Канады, ЗША, Англіі, Францыі, Бразіліі, Аўстраліі, Бельгіі, ФРГ, Галандыі і іншых краін.

Іх вельмі шмат, гэтых пісьмаў са словамі захаплення, гордасці, удзячнасці. І няхай часам радкі, у якіх суайчышкі і-а мжыі выказваюць свае падбіттыя адносіны да правадыра пралетарыяту, да вялікай справы, якую ён распачаў на зямлі, не заўсёды гладкія, тэ-тэе шырыя і сардэчныя.

«Ленін быў чалавекам, які не шкадаваў ні здароўя, ні жыцця для рэвалюцыі», — піша Мікалай Дубатоўка з Канады. — Ён пакутаваў у турме і ссыльцы, але не спыняў барацьбы за часасце бедных людзей. Каб не ён, у мяне на Радзіме ўсё яшчэ гарэла б лучына. А я сваімі вачыма бачыў у вёсцы электрычнасць, механізацыю, а ва ўсёй краіне вялікі прагрэс».

«Імя Леніна ў сэрцы кожнага чалавека. Я ганаруся тым, што мая Радзіма дала свету такога вялікага чалавека... Рабочым у Канадзе жывенца не соладка, але дзякуючы Леніну, які навучыў працоўных змагацца супраць эксплуатацыі і несправядлівасці, рабочы клас вядзе барацьбу за свае правы». Гэта пісьмо таксама з Канады, яго аўтар — Фёдар Жабурун.

Рэвалюцыя і Ленін — два словы, якія з хуткасцю маланкі ў 1917 годзе абляцелі ўвесь зямны шар. «Добра памятаю 1917 год, — піша Аляксей Байда з ЗША, — калі да нас за акіяны прыйшла вестка: цара больш няма, у Расіі рэвалюцыя, кіруе рэвалюцыяй Ленін».

Некаторыя з нашых землякоў былі сведкамі падзей, што адбываліся ў незабыўным Кастрычніку. Ім асабліва відавочна роля Леніна як правадыра рэвалюцыі, як чалавека, узначаліўшага першую ў свеце дзяржаву рабочых і сялян.

«На фронце, — успамінае Аляксандр Герман, што зараз жыве ў Бельгіі, — Лютаўскую рэвалюцыю маладыя афіцэры, у ліку якіх быў і я, сустрэлі радасна, таму што было відавочна банкруцтва царскага рэжыму і неабходнасць рэформ. Але хутка на змену радасці прый-

шлі трывога і заклапочанасць — рэвалюцыя тапула ў моры прамоў і пустых слоў, якія не маглі выратаваць краіну ад голаду, холаду і адчаю.

Вестка аб Кастрычніцкай рэвалюцыі застала мяне на шляху ў родную Рэчыцу. Фронт ужо фактычна не існаваў: салдаты і афіцэры, хто як мог, дабіраліся ў родныя мясціны.

А ў 1918 годзе ўспыхнуў пажар грамадзянскай вайны. Яна ўскладнілася ўмяшаннем былых саюзнікаў. Неабходна бы-

«Цікава, што гісторыя, выдзена ў капіталістычнай Амерыцы, не можа абысці маўчаннем геніяльнасць Ул. І. Леніна. Змешчана яго фатаграфія і наддзены наступны тэкст: Ленін — найразумнейшы чалавек у гісторыі... Валодаў вялікімі арганізацыйнымі здольнасцямі. Тэорыю Маркса і Энгельса ўмела дапоўніў і прымяніў на практыцы падчас Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Расіі».

Ленінскі юбілей, да якога з энтузіязмам рыхтавалася ўсё

коў яабывала ў Савецкім Саюзе. Яны ўбачалі, якіх поспехаў дасягнула краіна, што для па-шыху, указаным Леніным, Лейтматыў іх пісьмаў — параўнаўне таго, што яны накінулі, і тым, што ўбачалі.

Змены, якія адбыліся ў іх родных мясцінах, сабраўся грандыёзная. На месцы пахі-лых ханін, крытых саломай, выра-слі прыгожыя дамы; там, дзе была гнілая батуа, раскінуліся ўрадлівыя палі; дзеці родных і мнзёных атрымалі шчыўную

рына і Чыкага пачаў рыхтавацца да Ленінскага юбілею яшчэ ў мінулым годзе. Зроблены цікавыя даклады (А. ХАРБІН, ЗША).

Аб'яднаны клуб рускіх, украінскіх і польскіх эмігрантаў у Лос-Анджэлесе святкуе дзень нараджэння Ул. І. Леніна 19 красавіка. Будзе вялікі банкет. Уолтэр Клімковіч прачытае даклад «Жыццё і дзейнасць Леніна» (П. ЛІТВІНЮК, ЗША).

Аддзел Федэрацыі рускіх канадцаў у Гамілтоне наладжвае ў зонар 100-годдзя Леніна ўрачысты сход. Рыхтуецца канцэрт (М. АНІШЧУК, Канада).

Са светлым пачуццём, незвычайным патхненнем сустрэкаюць савецкія людзі і нашы сябры на мяжой найвялікшую падзею ў жыцці чалавецтва стагоддзе з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна, бо з яго імем звязана ўсё значнае і прагрэсіўнае, што здзяйсняецца сёння на зямлі.

СЛОВЫ

Землякі пішуць аб Леніну

САРДЭЧНЫЯ, ШЧЫРЫЯ

ло сканцэнтраваны ўсе сілы народа на тым, каб разбіць беля арміі і вывесці краіну з небывалай разрухі. Гэта зрабіў Ленін».

У той час як капіталістычныя дзяржавы імкнуліся пагасіць полымя рэвалюцыі, працоўныя свету ўсімі сродкамі дапамагалі маладой Краіне Саветаў. Сярод іх былі і нашы суайчышкі, якія ў пошуках заробтку пакінулі Радзіму да 1917 года.

«Эмігранты-рабочыя, — піша са Злучаных Штатаў Аляксандр Варанцоў, — збіралі сродкі ў дапамогу Савецкай Расіі. Такія сродкі збіраў і наш Кааператыв рускіх сталяроў. Пазней у кааператыву праніклі белагвардзейцы. Я і мой брат, які быў сакратаром арганізацыі, парвалі з імі, і большасць радавых членаў сталі на наш бок. Да гэтага часу брат ужо быў добра знаёмы з вучэннем Леніна, і мы абодва ўступілі ў толькі што створаную Камуністычную партыю ЗША».

З імем Леніна звязана цэлая гістарычная эпоха, карысныя сацыяльныя пераўтварэнні на нашай планеце. І гэта выдатна разумеюць не толькі сябры, але і ворагі. Вось радкі з пісьма Янкі Шкраба са Злучаных Штатаў:

прагрэсіўная эміграцыя, выклікаў нянавісць да пралетарскай рэвалюцыі і яе правадыра ў тых, хто яшчэ пралівае слёзы на былых маёнках і прывілеях. Прагрэсіўны эмігранці друк дае дастойную водпаведзь тым, хто часам выплэскае гэтую нянавісць на старонкі рэакцыйных газет. Адзін з артыкулаў «Русскаго голоса», які выдаецца ў ЗША, так і называецца: «Не вам, панове, крытыкаваць Леніна».

«Не сляпы лёс, — піша аўтар артыкула Вадзім Муратаў, — не шчаслівы выпадак, не памылкі Часовага ўрада, не чараўніцтва дапамаглі Ул. І. Леніну здзейсніць рэвалюцыю, а толькі гістарычная заканамернасць, што пацвердзіла на жыццёвым факце магутную сілу і прадбачлівасць вучэння Маркса, якое рэальна зразумеў, прадумаў і ўспрыняў геній рэвалюцыі Ул. І. Ленін».

...Заслуга Леніна ў тым, што, ратуючы Расію ад іншаземных фабрыкантаў, банкіраў, баронаў і г. д., ён выратаваў яе ад сваіх уласных паразітаў, якія смакталі кроў шматнацыянальнага насельніцтва Расіі, а зараз льюць слёзы ад горкай свядомасці, што ўжо не могуць больш яе смактаць».

У апошнія гады шмат земля-

адукацыю. Калісьці Ільіч гаварыў аб ста тысячках трактараў — сёння ў кожным калгасе і саўгасе выдатная тэхніка, ён мариў аб суцэльнай электрыфікацыі — не засталася ніводнай беларускай вёскі, дзе б не ўспыхнулі электрычныя агні. Аб гэтым пішуць муж і жонка Лі-хота з Францыі, А. Герман з Бельгіі, А. Дарафееў і І. Тарасевіч з ЗША, муж і жонка Грыцукі з Канады і многія іншыя суайчышкі.

Шмат паведамленняў прыйшло ў рэдакцыю аб тым, як збіраюцца адзначаць вялікі юбілей нашы землякі ў розных краінах.

Да стагоддзя з дня нараджэння Леніна Цэнтральнае праўленне Саюза савецкіх грамадзян у Бельгіі намеціла рад мерапрыемстваў. 25 красавіка ў Бруселі аббудзецца вялікая ўрачыстасць з удзелам усіх аддзелаў ССР, на якую будуць запрошаны прадстаўнікі грамадскасці. Урачыстыя вечары аббудуцца ва ўсіх аддзелах ССР (а іх 11). Усюды рыхтуецца фатавыстаўкі, даклады, выступленні самадзейных артыстаў, наладжваюцца ленінскія чытанні, прагляды кінафільмаў, прысвечаных правадыру пралетарыяту (М. ГАРОХ, Бельгія). Клуб старажылаў імя Гага-

Віндзорское отделение Федерации русских канадцев по-здравляет белорусский народ со славной годовщиной — 100-летием со дня рождения основателя Советского государства, вождя и учителя трудящихся всей нашей планеты Владимира Ильича Ленина.

В этот день мы от всего сердца желаем Советскому Союзу еще больших успехов в воплощении в жизнь бессмертных ленинских идей.

М. МАКАРЕВИЧ,
секретарь
Виндзорского
отделения ФРК.

Дзякуючы «Голасу Радзімы» мы маем магчымасць сачыць за пультсам жыцця нашай Беларусі. Калі б да нас перастала прыходзіць газета, да якой мы так прывыклі, гэта было б раўназначна страце слыху. У кожным нумары мы знаходзім нешта новае аб родным краі, аб жыцці нашага народа.

Зараз працоўныя ўсяго свету рыхтуюцца адзначаць 100-гадовы юбілей Ул. І. Леніна. Нам не давялося ўбачыць вялікага правадыра, але мы ведалі людзей, якія чулі яго палымяныя прамовы. Кастрычніцкая рэвалюцыя застала нас у Бі-

ЧЕЛОВЕК И ЕГО ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Уже 46 лет нет среди нас Ленина. С каждым годом все меньше остается его современников. Бег времени отдаляет живую память о нем. Но интерес к его личности, к его мировоззрению, к его делам и поступкам не только не угасает, но продолжает нарастать.

У человечества много героев, которые остались в памяти поколений, стали легендарными. Правда сплеталась с вымыслом, народная молва наделяла героев сверхъестественной силой, их нередко причисляли к лику святых.

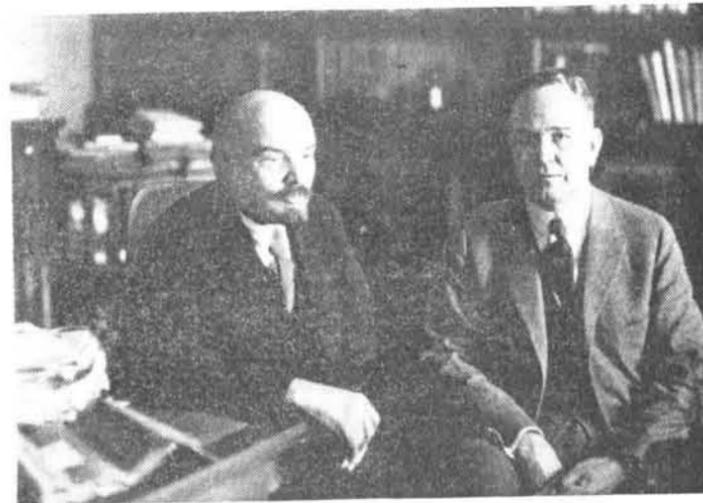
Голас Радзімы
№ 16 (1125)

инконирировали, чтобы поклоняться сотворенному кумиру. Владимира Ильича Ленина не называют героем, легенды о нем не в ходу.

До сих пор лучшими портретами Ленина остаются многочисленные его фотографии (396 снимков хранятся в Центральном партийном архиве), считанные метры документальной киноленты. Горький утверждал: «Писать его портрет — трудно».

У человека, с которым вряд ли можно сравнить самую яркую личность, с такой силой повлиявшего на ход исторического развития, на судьбы народов мира, не было персонального биографа. Летопись обидно короткой его жизни — это его книги,

статьи, стенограммы речей, письма, записки и пометки на полях книг, сотни и сотни воспоминаний современников. Чтобы воссоздать не мозаичный и не освещенный только с одной или нескольких сторон, а целостный, объемный образ Ленина, надо кропотливо год за годом (а иногда и час за часом) проследить его жизнь, вчитаться и осмыслить все, что было им написано и сказано, сопоставить воспоминания людей, которые жили и работали рядом с ним. С Лениным встречались и оставили свои воспоминания не только сподвижники, соратники, единомышленники, но и люди самых различных социальных слоев, философских воззрений, политических

взглядов и даже враги Советской власти.

Недавно в Советском Союзе завершено издание пятитомных воспоминаний о Ленине. Это наиболее полная, научно достоверная документальная Лениниана.

В коллективной летописи жизни и борьбы Ленина перед читателями предстает не только великий пролетарский революционер и гениальный мыслитель, но и, по выражению Поля Вайян-Кутюрье, «законченный тип нового человека». «Он великим слывался с массой товарищей. — вспоминала Клара Цеткин, — был одноклассником с ней, был одним из многих. Он не хотел

ни одним жестом, ни выражением лица оказывать давление в качестве «руководящей личности».

А вот свидетельство человека из другого политического лагеря, английского буржуазного писателя Артура Рансона: «...он первый великий вождь, который полностью отрицает значение своей собственной личности... Более того, как марксист, он верит в народное движение, которое с ним или без него все равно будет поступательным... Поэтому он свободен, как не был свободен ни один выдающийся человек до него... Сам он, по его мнению, только участник, а не причи-

лярску (Татарыя) у эвакуацыі. У 1920 годзе мы вярнуліся ў Беларусь і адразу апынуліся пад уладай буржуазнай Польшчы.

Умовы жыцця былі вельмі цяжкія. Людзі ў надзеі палешыць сваё становішча ехалі ў свет. Я быў у іх ліку. І скажу шчыра: нікому з эмігрантаў не пашанцавала на чужыне.

Выхадцы з Расіі, што жылі ў Амерыцы, вырашылі аб'яднацца і выпускаць сваю газету. Так пачаў выходзіць канадскі «Гудок», а затым «Вестник». Магчымаць сустрацца з землякамі, прачытаць сваю газету аблягчала наша жыццё.

Неўзабаве грывнула вайна. Ворагі грывмфавалі, а мы верылі, што Савецкая краіна пераможа гітлераўцаў. Хутка свет даведаўся пра подзвігі Зой Касмадзян'янскай і Аляксандра Матросова, а ў далейшым і многіх іншых. Усе ўбачылі, як абараняюць сваю незалежнасць тыя, хто жыў на запаветах Ільіча.

У 1961 годзе пасля 30-гадовай разлукі мы ўпершыню наведалі Радзіму. Гіганцкае будаўніцтва паўсюдна — такія ўспаміны захаваўся ў нас ад той паездкі. У 1966 годзе зноў атрымаў магчымаць прыехаць у Савецкі Саюз.

Тры месяцы пражылі мы на Радзіме, убачылі ўсё, што нас цікавіла, вялі гутаркі з многімі людзьмі. Асабліва кранулі нас адносіны да старых. Молодзё, выхаваная Ленінскім камсамолам, інтэлігентная, ветлівая, дружалюбная.

Ленінскае вучэнне, як сонечны прамень, асвятляе шлях, па якім ідзе савецкі народ.

Ірына і Аляксей ГРЫЦУКІ.
Канада.

52 года таму назад выстрел «Авроры» оповестил мир о том, что в России начинается новая жизнь. Эхо ленинских идей и теперь катится с континента на континент, из страны в страну, поднимая людей на борьбу за полное освобождение от всех форм эксплуатации.

Все прогрессивное человечество почитает имя Ленина. Передовые люди изучают его бессмертное учение, хотят знать как можно больше о его жизни, которую он целиком посвятил

борьбе за счастье трудового народа.

Отмечая 100-летие со дня рождения В. И. Ленина, мы, эмигранты, особенно те, кто был свидетелем Октябрьской революции, перебираем в памяти события, прошедшие с 1917 года, вспоминаем пророческие слова Ильича о победе пролетариата не только в России, но и в других странах.

С радостью и гордостью сравниваем мы показатели 1913 года с цифрами 1969 года. Промышленное производство возросло в 74 раза, доходы рабочих — почти в 8 раз, крестьян — в 11 раз. Ежегодно 11 миллионов человек вселяются в новые квартиры. Четвертая часть всех научных работников мира работает в СССР. Огромные достижения Советского Союза, основателем которого был Владимир Ильич Ленин, очевидны и неоспоримы.

В то же время целые народы в странах капитала остаются на том уровне развития, на котором находились сто лет назад. Это, например, касается коренного населения Американского континента.

Миллионы людей на земле недоедают, голодают и даже умирают от голода. А канадское правительство 26 февраля 1970 года приняло закон, по которому фермер получает 6 долларов за каждый акр земли при условии, что он на ней ничего не посеет. 20 миллионов акров плодороднейшей земли пустует только потому, что у голодных нет золота заплатить за пшеницу, которая могла вырасти на ней.

А не гуманнее было бы эти 120 миллионов долларов уплатить фермерам не за то, чтобы они не сеяли, а за 100 миллионов бушелей пшеницы и отдать ее бесплатно голодным? Когда этот вопрос задали министру земледелия Олсону, он ответил, что нет возможности доставить зерно нуждающимся странам. А снаряды и бомбы во Вьетнам доставляются регулярно. Вот он, капитализм!

Но это не может продолжаться вечно. Народы мира обязательно поймут, что выход у них один — путь, указанный великим Лениным. И тогда не будет на земле нищеты, голода и эксплуатации, а восторжествуют братство, дружба и мир.

Надежда и Григорий
МАРТЫНЮКИ.
Канада.

I. ФІНЛЯНДСКІ ВАКЗАЛ
Красавік скрыгатаў крыгамі.
Конкі на стыхах ляскалі.
Набіралася сілы вясна.
Каляжы пазвонвалі цененька.
Увесь рабочы Піцер
спяшаўся да Фінляндскага
Сустракаць
Леніна.
Сустракаць сваё заўтра,
рэвалюцыю сустракаць,
Пакінуўшы
апасенні і сумненні.
Час наспявае,
прыспешвае,
нечага чакаць —
Кліча рэвалюцыя,
заклікае Ленін.
Прыціх
абсвераны сакавік,
Чуйная цішыня
усталявалася на плошчы.
Слухай,
планета,
гаворыць бальшавік!
Чырвоны вецер
чырвоныя сцягі палощча.

II. КРЭЙСЕР РЭВАЛЮЦЫІ
Я вяртаюся ў думках
у Кастрычнік семнаццаціга.
Вечар.
Морашна.
Вецер прадзімае да касцей.
У самым канцы
навігацыі
Пачалася навігацыя
ў сэрцах людзей.

ГОРАД НАД НЯВОЙ

Стыне ў прадонні
Млечны шлях,
Ля гармат —
прыціхлыя камендоры.
Зараз...
Зараз новае летавылічэнне
тэаля,
Зямля,
Пачнецца
залпам
«Дўроры».
Чырванню заняўся
суровы небакрай,
Выбухі
ўспыхнулі пратуберанцамі.
Па Дварцовай пракацілася
гулкае:
«Ура-а-а!»
Скалануліся
апартаменты Зімяга
палаца.
Ярчэй займайся,
сонца шчасця,
Палай
над абуджаным светам.
Часовыя —
злазьце!
Няхай жыве
улада Саветаў!
III. СМОЛЬНЫ
Месца даражэй
не знайці ніколі нам —
Мы — нашчадкі
рэвалюцыянага племя.
Як першага снегу прыгаршчы,
ля Смольнага
Трымае юнак
хрызантэмы.

Сонца промні гараць,
як смолкі,
У штаб рэвалюцыі
цячэ людская рака,
і нішто ёй вятрыска золкі.
Юнацтва наперад спяшаецца,
што сібер яму —
Загартоўваў свінцовы вецер
бацькоў паўстагоддзя
таму.
Паўстагоддзя таму
чулі гэтыя сцены
Голас
Леніна,
Голас
перамоганоснай рэвалюцыі.
Як у святыню,
людзі ў Смольны імкнуцца.
Свой крок звяртаць
з крокамі часу,
з крокамі Ільіча,
Каб заўтра Зямлі
мацней
трымаць на плячах.

НА ЗДЫМКАХ:

1. Помнік Ул. І. ЛЕНИНУ ля
Фінляндскага вакзала.

2. Матрос Леанід ПАДРЭЗ
(справа) — наш зямляк з Ві-
цебшчыны. Разам са старшын-
ной Міхаілам ІГНАЦЬЕВЫМ
ён служыць на легендарнай
«Авроры».

3. Штаб рэвалюцыі — Смольны.
Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

на события, которые навеки будут связаны с его именем».

В дни подготовки к 100-летию со дня рождения Ленина в Советском Союзе и других странах выходит много книг, журнальных и газетных статей о Ленине и ленинизме. Труды Ленина издаются более чем в 50 странах на 117 языках. Широкая международная программа юбилейных мероприятий намечена и по линии ЮНЕСКО. Честные люди земли склоняют головы перед памятью великого преобразователя мира.

В прошлом году правительство Колумбии обвинило ряд католических священников в «распространении марксистского учения». Епископ и сорок девять священников рангом пониже подписали манифест, в котором высказались за «социалистическое общество». Не знаю, был ли среди подписавших этот документ известный католический писатель Гонсало Канал Рамрес. В прошлом году вышла его книга «Советский Союз: моральный вызов». Вот выдержки из этой книги: «Ленинизм больше, чем учение, больше, чем философия, чем политика. Это уже целая культура, самая новая из исторических культур, потому что ввиду недавнего срока своего появления (Ленин родился в 1870 году и умер в

1924 году) она объясняет и нищет объяснения и решения современным явлениям и проблематике сегодняшнего дня. Как любая культура, ленинизм — это уже особая философия, основа которой положена Марксом и Энгельсом, но которая не может быть полностью названа доктриной этих учителей. Ленин в своей жизни сделал многое. Но, прежде всего, он создал философию. Философию, которая иногда не похожа на таковую, потому что она настолько динамична, что быстро становится действительностью. Это определенно ленинская диалектика, которую ни с чем не спутаешь. Очень легко распознать человека, который читал Ленина. След его учения оставил отпечаток на его образе мыслей... Как всякая культура, ленинизм создает свою собственную цивилизацию, в которой именно культура предстает как основа развития человека и общества».

Эта длинная выдержка из книги убежденного христианина приведена для того, чтобы показать, в какие глубины человечества проник ленинизм.

Многие «сердитые» молодые люди из «нового левого» движения, которое сейчас широко распространилось в капиталистических странах, категоричны в своих требо-

ваниях: «Нам надоели интерпретаторы ленинских произведений. Хотим читать самого Ленина». Главный редактор американского издательства «Интернэшнл пাবলিশерз» Джим Аллен свидетельствует, что среди американской молодежи стала популярной ленинская книга «Что делать?». Интерес к этой книге, заявил он корреспонденту АПН, растет не по дням, а по часам. В 1962 году было продано три тысячи экземпляров книги. В 1963 году продали уже 6 тысяч экземпляров. А в последнее время ее продавали по 10 тысяч экземпляров за полгода. В конце 1969 года книгу издали снова тиражом в 20 тысяч. Молодые американцы ищут в «Что делать?» ответы на вопросы, которые сейчас стоят перед ними. А ведь книга была написана в самом начале века и предзнаначалась она для России.

Знать Ленина, его учение не понаслышке, не из вторых рук, не в искаженном изложении профессоров из Русского института Колумбийского университета (США) — к этому стремятся все больше людей, желающих разобраться в сложных перипетиях XX века.

Ленинизм стал знаменем современной эпохи, единственно верным учением о развитии общества. За всю исто-

рию коммунистического движения защитники капиталистического общества не смогли противопоставить марксизму-ленинизму сколько-нибудь стоящую общественную теорию. «За наши взгляды, — говорил Ленин, — вступается сама история».

Даже открытые политические противники ленинизма вынуждены признать необыкновенную популярность великого вождя мирового пролетариата. Профессиональный антикоммунист из ФРГ П. Шайберг называет Ленина эпохальной личностью, «с которой по своему политическому значению в наш век не может сравниться ни одна другая личность». Американский буржуазный идеолог А. Мейер (Мичиганский университет) констатирует, что «идеи и деятельность В. И. Ленина, вождя русской революции, в наши дни захватили воображение миллионов людей».

Наивно было бы думать, что современные антикоммунисты сложат оружие в битве идей. Пока мир разделен на классы, пока люди делятся на угнетателей и угнетенных, борьба двух непримиримых идеологий будет продолжаться. За последнее время в капиталистических странах выпущено более тридцати монографий и сотни газетных статей, направ-

ленных против ленинизма. Наиболее расхожее утверждение антикоммунистов — ленинизм-де принадлежит истории. Дескать, в наш век всеобщей научно-технической революции ленинское учение о классах и классовой борьбе, о путях перехода от капитализма к новым общественно-экономическим формациям утратило свое практическое значение.

Марксизм-ленинизм вовсе не собрание догм, а беспрерывно развивающееся учение, многие работы Ленина созвучны сегодняшним событиям, будто они написаны не пятьдесят и более лет назад.

Сила ленинского учения состоит не только в том, что оно умеет защищаться от наскоков прямых и скрытых антикоммунистов, но прежде всего в способности спланировать новые и новые миллионы трудящихся во всемирную армию борцов за мир, демократию и социализм.

Светлый гений Ленина озаряет дорогу революционной борьбы и творческого созидания.

Е. БОЛОТИН.
(АПН).

НА СНИМКЕ: В. И. ЛЕНИН в своем кабинете в Кремле беседует с американским экономистом Т. П. ХРИСТЕНСОНОМ.
28 ноября 1921 года.

З БЕЛАРУСІ ў Маскву ішлі пісьмы. Дзевятага снежня 1920 года члены Барысаўскага гарадскога Савета Аляксандр Хацкевіч, Іван Хомін, Фама Жыбінскі, Ціхан Бакун і іншыя пісалі:

«Старшыні Савета Народных Камісарыяў таварышу Леніну. Пралетарыят, які адраджаецца... у асобе першага сабраўшага Барысаўскага Савета іле свайму вялікаму правадыру і настаўніку гарачае прывітанне і клянеца не выпускаць са сваіх рук Чырвоны сцяг сацыялістычнай рэвалюцыі. Нахай жыць вялікі правадыр пралетарыяту, наш родны Ільіч...»

Пісалі сяляне з вёскі Мошкава Аршанскага павета ў 1918 годзе:

«Мы, сяляне, сабраўшыся на агульным сходзе Мошкаўскага вясельнага Савета беднаты 29 верасня г. г. і выслушавшы даклад тав. Ігнацьева і іншых прамойцаў аб унутраным і знешнім становішчы нашай Савецкай Рэспублікі, пастанавілі вітаць нашага правадыра таварыша Леніна і іншых народных камісарыяў, якія стараюцца вывесці нас, беднякоў, з буржуазных лапцёў да царства сацыялізма...»

Рабочыя Віцебска:

КЛЯТВА

«Агульнагарадскі сход віцебскіх камуністаў іле гарачае прывітанне вялікаму правадыру кіруючай сусветным пралетарыятам партыі і, памятаючы яго лозунг: «Камунізм ёсць Савецкая ўлада плюс электрыфікацыя», лічыць пуск двухсотлішняга рухавіка гарадской электрастанцыі, які бяздзейнічаў тры гады, і ўстаноўку новага стосільнага баліндэра ў гарадскім водаправадзе лепшымі падарункамі да дня дваццятаягоддзя РКП...»

Удзельнікі Рагачоўскага павятовага з'езду Саветаў:

«З'езд горада вітае Вас, дарагі Уладзімір Ільіч, цвёрда ўпэўнены, што пад Вашым кіраўніцтвам напружаннем сваіх намаганняў, наколькі няма дапамогі звонку, зможам выдасці самі з разрухі і цяжкага пакуль становішча...»

Такіх пісьмаў былі дзсяткі і сотні. Пісалі іх рабочыя і сяляне, чырвонаармейцы — тыя, хто ніколі не ведаў светлых дзён, каму не даводзілася жыць у дастатку, па-сапраўднаму вучыцца самім і вучыць сваіх дзяцей. Пісьмы гэтыя, напоўненыя страснасцю і вязгаснай верай у найвялікшую праўду і справядлівасць рэвалюцыі, складаліся ў тыя дні, калі ў Беларусі панавалі голад і разруха, а класавы вораг яшчэ не склаў зброі. Аўтары іх, выказваючы любоў да Леніна і вернасць яго справе, кляліся аддаць свае сілы будаўніцтву новага, сацыялістычнага ладу.

Як жа выказана гэта клятва працоўнымі Беларусі? Як змяніліся тыя мясціны, адкуль ішлі пісьмы Уладзіміру Ільічу?

На ўвесь Барысаўскі павет да рэвалюцыі была мужыцкая гімназія, жаночыя семінарыя і два пачатковыя вучылішчы. Прамысловасць выпускала запалкі, шкло і сельтэрскую ваду. Маленькі драўляны горад Барысаў акружалі бедныя вёскі.

Сённяшні Барысаў выпускае шэсцьсот відаў прамысловай прадукцыі — дэталі аўтамабільнага абсталявання і пластыкавыя вырабы, піяніна і запалкі, рухавыя гідраўзмацняльнікі, шкло, медыкаменты, мэблю... У Барысаве працуюць тысячы людзей з вышэйшай адукацыяй — настаўнікі, урачы, інжынеры, эканамісты. Горад разбудоваўся, сучасны прыгожы выгляд набылі яго вуліцы, плошчы.

Як жа выглядае вёска Мошкава на Аршаншчыне?

«...Са старшынёй калгаса імя Святлава Генадзем Шутавым і настаўнікам біялогіі Фёдарам Клемяновым мы крочам па шырокай асфальтавай вуліцы. Паабяпал яе — прыгожыя дамы, паяна дахамі многіх — радзёў і тэлевізійныя антэны — звычайны малюнак у сённяшняй вёсцы. Сядзібы ў густой зеляніне садоў.»

— У чатыры разы вырасла наша вёска за гады Савецкай улады, — гаворыць Фёдар Іванавіч. — А фашысты ж яе амаль лашчэнт спалялі. Ды справа не толькі ў колькасці дамоў. Не тая гэта вёска, якой яна была калісьці, і людзі не тыя. У нас жа цяпер усё вучацца.»

— Праўда, школа старая, — дадае Генадзь Трыфанавіч. — Але збіраемся будаваць новую, двухпавярховую...»

У 1923 годзе, калі работнікі камуністычнага гаспадарства лічылі пуск двухсотлішняга рухавіка гарадской электрастанцыі. Цяпер на тым месцы, дзе стаяла электрастанцыя, узвышаецца будынак фармацэўтычнага факультэта Віцебскага медыцынскага інстытута. А ў горадзе працуе новая цеплаэлектрацэнтраль, магутнасць якой пераўходзіць старую ў тысячы разоў. Ды і не толькі Віцебск — уся Беларусь ад яе сталіцы Мінска да самай малой вёскі заліта морам электрычных агнёў. Поўная электрыфікацыя рэспублікі даўно завершана, і цяпер Беларусь вырабляе электраэнергіі ў 3 150 разоў больш, чым у 1913 годзе.

Пра Рагачоўскі раён на Гомельшчыне (ён уваходзіў у склад Магілёўскай губерні) можна было б сказаць вельмі многа. Дастанкова, аднак, успомніць, што ў 1918 годзе, паводле сведчання губернскага харчовага камісарыята, «Магілёўская губерня засталася без прадуктаў і вымушана харчавання рэшткамі бульбы і льянога семя, а ў некаторых паветах няма і гэтых прадуктаў, таму насельніцтва галадае». Рагачоўскі павет быў якраз такім. Голад працягваўся доўга. У 1921 годзе з расійскіх абласцей для ўсёй Беларусі была прыслана харчовая дапамога ў выглядзе 6 400 тон аўса і 320 тон пшана.

У 1967 годзе Рагачоўскі раён атрымаў 39 тысяч тон збожжа, 330 тысяч тон малага, 5 780 тон мяса.

Беларускія працоўныя амыццалі ленынскія заветы.

Наша рэспубліка з беднай і адсталой ператварылася ў перадавую і багатую. Сыны тых, хто змагаўся пад ленынскім сцягам у гады рэвалюцыі, адстаялі заваёвы сацыялізма ў час фашысцкага нашэсця. І сёння, у сотую гадавіну з дня нараджэння Ільіча, кожны наш завод і калгас, кожны горад з'яўляецца жывым прыкладам вернасці беларусаў вялікай ленынскай справе.

Аб пісьмах Леніну і сучасным жыцці яго былых адрасатаў падрабязна расказавае кніжка «Па Ільічу раўняючы крок», выдадзеная сёлетняй выданням «Беларусь». Кніжку з цікавасцю працягаюць тыя землякі, якія атрымалі яе з нашай рэдакцыі.

В. ВЫСОЦКІ.

Новыя творы беларускіх мастакоў

На нашым здымку — рэпрадукцыя з партрэта рыбака Сямёна Ваяводы, які быў калісьці хадаком да Уладзіміра Ільіча Леніна. Аўтар карціны — адзін са старэйшых мастакоў рэспублікі Анатоль Шыбнёў.

— Мяне вельмі ўразаў твар брацкага рыбака, — расказаў Анатоль Дзямяніч нашаму карэспандэнту. — У ім столькі мудрасці, спакою, чалавечай годнасці, нават, я сказаў бы, велічнасці. Велічнасці чалавека, які пра жыццё сумленнае працоўнае жыццё і можа з гордасцю азірнуцца на пройдзены шлях. Каларытны, прыгожы, цікавы стары... Жыве ён з сынамі ў пасёлку Задворныя Гумны пад Браславам, часта сядзіць вось так, у задуменні, як я намалюваў яго. Зараз не рыбаць, бо мае ні многа, ні мала 97 год. Але гэта яшчэ моцны і энергічны чалавек. Ён любіць працаваць і ведае кожную сцяжынку і затоку на Браслаўшчыне.

Партрэт Сямёна Ваяводы — не адзіная карціна, напісаная А. Шыбнёвым у азёрным краі. На ўсё жыццё зачараваў ён мастака, даў тэмы для многіх яго палотнаў.

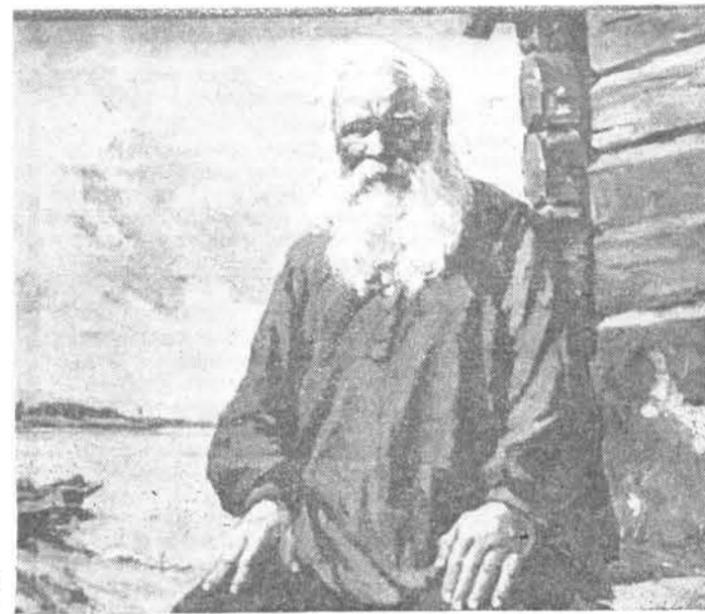
Анатоль Дзямяніч нарадзіўся ў Пецябургу ў 1907 го-

дзе, вучыўся ў Адэскім мастацкім інстытуце. У Беларусь прыехаў перад Вялікай Айчыннай вайной. Але іменна тут напісаны яго лепшыя палотны, тут прыйшлі да яго прызнанне і творчая сталасць, і мастак з гордасцю носіць ганаровае званне заслужанага дзеяча мастацтваў БССР.

Сярод работ А. Шыбнёва — карціны, якія ўслаўляюць подзвігі савецкага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны («Абарона Брэсцкай крэпасці», «На Папялішчы», «Палонных вядуць»), паэтызуюць мірную працу («Дажынкi», «Маладзёжная брыгада ў полі»), партрэты, пейзажы. Але асабліва вялікае

месца займае ў яго творчасці гісторыка-рэвалюцыйная тэма, вобразы Ул. І. Леніна і яго палчнікаў. Гэта тэма знайшла сваё ўвасабленне ў карцінах «У красавіку 1917 года», «На І Усебеларускім з'ездзе Саветаў», «Рэвалюцыйныя дні» і іншых. Шырокую вядомасць набыла яго карціна «Ёсць такая партыя!» На ёй адлюстравана пасяджэнне І Усерасійскага з'езду Саветаў, калі Уладзімір Ільіч сказаў прарокія словы, якімі мастак і назваў свой твор.

Партрэт Сямёна Ваяводы — новая работа Анатоля Шыбнёва. Зараз яна экспануецца на выстаўцы ў Мастацкім музеі БССР.

АЖЫЎШАЕ ДРЭВА

У невялікай майстэрні, застаўленай драўлянымі калодамі, стэлажамі з фуганкамі, разіамі, пілкамі, гудзе самаробны такарны станок. Невысокі хударлявы мужчына сярэдніх год уважліва сочыць за разцом, з-пад якога сыплецца дробная бярозавая сгружка. Са станка нарыхтоўка трапляе ў ціскі. Леанід Уладзіміравіч бярэ вузенькі, вузды затачаны разец. І там, дзе разец праходзіць, з'яўляюцца спачатку ледзь прыкметныя контуры будучай дзіцячай цацкі «Ліса і калабок». Дзіву даецца, як спрытна, умела перадае рэзчык характар хітрункі-лісцы. Выгаўтая спіна, прыжмураныя насцярожаныя вочы. Здаецца, вось-вось выслізне яна з рук Шостака і мядовым голасам скажа: «Праспявай яшчэ разок, дружа. Ды мацней. Старая я стала, кепска чую...»

На палічках, прыбітых да сцен майстэрні, мноства розных фігурак птушак, звяроў. Тут і шэры воўк, які сочыць за Чырвонай Шапалкай, і кот у ботах, і непаваротлівы мішка з калодай пчол за спіной.

— Любоў да гэтай справы ў мяне ад бацькі, — расказавае Леанід Шостак. — Ён быў вялікім майстрам драўлянай цацкі.

Ужо ў дзяцінстве Лёня любіў выразаць з дрэва звяроў і птушак. Сядзе пад беластавой бярозай, вазьме ў рукі ножык, і за работу. Не заўважае ні часу, ні стомы. Закончыць цацку, разгледзіць яе з усіх бакоў. Падобна, і аддасць дзецям. А сам новую давай майстраваць. За сюжэтамі хадзіць далёка не прыходзілася. Багатая на іх беларуская прырода.

З вялікай цеплынёй успамінае Леанід Уладзіміравіч свайго школьнага настаўніка Міхаіла Барадачова — самадзейнага мастака, вялікага аматара літаратуры. Яны разам хадзілі ціхімі вулачкамі Шклова, гадзінамі сядзелі ў альтанцы над Дняпром і гаварылі, гаварылі. Аб прыродзе, вучобе, прызнанні.

— У цябе, брат, талент. Толькі развіваць яго трэба. Едзь у Кіеў, наспрабуй у мастацкае вучылішча паступіць, — раіў Барадачоў.

— Куды мне! — махаў рукамі Леанід, а ў марах яго быў студэнтам вучылішча, дзе ёсць вопытныя настаўнікі, майстэрні.

Толькі не суджана было здзейсніцца заветнай Лёневай мары. Вайна перашкодзіла. Паклаў у палатняную торбу бохан хлеба, кавалак сала ды разцы і сцізорыкі і падаўся ў лес, да партызан. Удзельнічаў у баях, хадзіў на дыверсіі. А ў рэдкія часы паміж баямі стругаў сасновы або бярозавы кругляк. За гэтым заняткам і застаў аднойчы Шостака камісар брыгады.

— У нас, браток, не хапае заставак і шрыфтоў у друкарні. Можна, паспрабуеш?

І стаў Леанід партызанскім друкаром. Лістоўкі, ляную газету «За ўладу Савецкай Рэспублікі», упрыгожваў яе малюнкамі, карыкатурамі. Клішэ выразаў з дрэва і лінолеуму, і гэта таксама была зброя.

Пасля вайны асеў у Крывічах, невялікім гарадку ў Мядзельскім раёне. Працаваў друкаром у мясцовай газеце, пасля — паштальёнам. А нядаўна запрасілі на новую пасаду — стаў інструктарам міжраённага дома народнай творчасці. Вольны час, як і раней, праводзіць у майстэрні. І зноў адна за дру-

гой выходзяць з-пад разца таленавітага мастака новыя скульптуры: «Матрос з «Аўроры», «Малодосць», «Муляр»...

Скульптурная кампазіцыя «Свінарка» і іншыя работы Л. Шостака экспанаваліся на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве. Вялікі поспех выпал на долю кампазіцыі «Цялятніца». Разам з творамі іншых народных умельцаў яна пабывала ў многіх еўрапейскіх краінах.

— Самымі сур'эзнымі і дарагімі для мяне работамі з'яўляюцца творы, прысвечаныя ленынскай тэме, — гаворыць Леанід Уладзіміравіч.

У Ленініне Шостака — «Залп Аўроры», «Дэкрэт аб міру», «Другі хлеб» і іншыя.

— Цяпер працаваць стала лягчэй, — усміхаецца Леанід Уладзіміравіч. — Памочнікі ёсць: жонка, дачка Галія і Ядвіга, сын Сяргей. Цэлая арцель. Хутка можна будзе сваю сямейную выстаўку арганізоўваць. Вось паглядзіце.

Ён вядзе мяне да стэлажа, на якім размясціліся дзсяткі прыгожых цацак, выразаных з дрэва, пластыку, зробленых з саломкі. Лялькі, шкатулькі, аздобленыя беларускім арнаментам, фігуркі людзей і звяроў...

— Гэта яны самі зрабілі, — з гордасцю за сваіх дамацаў гаворыць Шостак.

Затым паглядзеў на гадзіннік і заспяшаў: пара. І зноў з-пад разца насыпалася бярозавая сгружка. А я, зацікавіўшыся дыханнем, назіраў за спрытнымі разумнымі рукамі мастака, якія давалі дрэву другое жыццё.

Ул. КАСЬКО.

САЛДАТ ТРЭЦЯЙ РОТЫ

Часам шматгадовая пошукі дазваляюць прачытаць тую або іншую забытую старонку гісторыі. Так было і на гэты раз.

Чалавек, імя якога трэба было ўстанавіць і біяграфія якога цікавіла гісторыкаў, у ноч з 25 на 26 кастрычніка 1917 года даставіў Леніну ў Смольны даясенне Мікалая Падвойскага аб паспяховым завяршэнні аперацыі на Дварцовай плошчы Петраграда, аб узяцці Зімяга палаца. Ва ўспамінах Уладзіміра Бонч-Бруевіча так апісваецца з'яўленне ў штабе рэвалюцыйнага вестуна перамогі:

«Хуткім военным крокам палкадзоры спяшаецца салдат-самакатчык, апрануты ў чорную скураную куртку і такія ж шаравары. Праз плячо ў яго дарожная сумка, якую ён прытрымлівае левай рукой.

— Дзе штаб Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта? — звяртаецца ён да двух чырвонагвардзейцаў, якія стаяць на варце ля дзвярэй.

— А табе каго?

— Леніна! — Данясенне...

Ніхто не здагадаўся тады спытаць у салдата яго прозвішча, запісаць яго. След самакатчыка быў згублены.

Урэшце можна абыйсціся і без прозвішча салдата, калі

меркаваць, што дастаўка данясення была выпадковым эпизодам у яго жыцці. Але логіка падказала: Мікалай Падвойскі не мог паслаць да Леніна выпадковага чалавека, ён напэўна выбраў надзейнага.

Дапамог, як часта бывае, выпадак. У Дзяржаўным музеі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Ленінградзе ішла разборка рукапісных фондаў. Навуковыя супрацоўнікі праглядалі ліст за лістом, дакумент за дакументам. Аднойчы цішыню схвістча парушыў радасны воплі:

— Глядзіце! Вось гэта знаходка! Аказваецца, вестку аб падзенні Зімяга палаца прывёз у Смольны салдат трэцяй роты другога самакатнага батальёна Адам Попель!..

Спраўды, з дакументаў, з успамінаў Попеля бясспрэчна было відаць, што іменна ён выканаў ганаровае даручэнне Мікалая Падвойскага. Ва ўспамінах іншых таварышаў знайшліся рысы, якія характарызуюць самога Попеля.

Нарадзіўся ён у 1895 годзе ў вёсцы Сакольнічы Крычаўскага павета Магілёўскай губерні ў беднай сялянскай сям'і. У 1914 годзе, пасля закінчэння крычаўскай рамеснай школы, пры-

ехаў у Пецярбург і працаваў слесарам на заводах «Новы Леснер» і «Стары Леснер». У канцы лістапада таго ж года яго прызвалі ў армію. У ліпені 1917 года самакатны батальён, у якім ён служыў, быў выкліканы з фронту і раскватараваны ў Петрапаўлаўскай крэпасці. Керэнскі быў упушчаны, што самакатчыкі верныя Часоваму ўраду. Але Адам Попель і яго таварышы думалі інакш. На мітынг, скліканым напярэдадні рэвалюцыі ў цырку «Мадэрн», яны аднадушна выказалі супраць Часовага ўрада і прагласавалі за прапанаваную бальшавікамі рэвалюцыю аб пераходзе ўлады ў рукі Саветаў. Пасля мітынгу па распараджэнню Попеля былі неадкладна адкліканы пасты самакатнага батальёна, якія ахоўвалі Зімяні палац і штаб Петраградскай вайскаў.

У сваіх успамінах — яны знайшліся ў рукапісным фондзе музея — Адам Попель пісаў:

«Раніцай 25 кастрычніка 1917 года мяне выклікаў у Смольны Мікалай Падвойскі і прапанаваў наладзіць сувязь з часцямі гарнізона, паведаміўшы пры гэтым пералік вайсковых злучэнняў, сувязь з якімі была патрэбна ў першую чаргу».

Попель выдатна справіўся з даручэннем. Ваенна-рэвалюцыйны камітэт пастаянна быў у курсе ўсіх падзей, якія адбываліся ў палках і часцях гарнізона.

Тады ж, 25 кастрычніка, Попель вылучыў на адказны пост памочніка каманданта Петрапаўлаўскай крэпасці. А вечарам і ў ноч на 26 кастрычніка ён разам са сваімі таварышамі-самакатчыкамі ўдзельнічаў у акружэнні і ўзяцці Зімяга палаца.

«У палацы, — успамінаў Попель, — таварыш Падвойскі даў мне даручэнне адвезці Леніну ў Смольны данясенне. Уклаўшы пакет у сумку, я накіраваўся ў штаб рэвалюцыі. Ля дзвярэй Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта стаяць вартавыя чырвонагвардзейцы. Докладваю ім, што накіраваны з данясеннем да Ільіча. Мяне не прапускаюць. Праз мінуту з'явіўся развадзашчы і спытаў мяне, адкуль я прыбыў.

— З Зімяга палаца, ад таварыша Падвойскага. Прывёз данясенне.

— Ідзіце за мной, — прапанаваў развадзашчы.

Уваходжу ў пакой, указаны мяне, і спыняюся ля дзвярэй. Убачыўшы мяне, Ленін, якому

развадзашчы нешта шапнуў, падыходзіць і гаворыць:

— Слухаю вас, таварыш.

Прыкладваю руку да казырка, рапартаў:

— З Зімяга палаца данясенне таварыша Падвойскага! Выняў з сумкі пакет і перадаў таварышу Леніну...

Як склалася далейшае жыццё Адама Попеля? Пасля перамогі рэвалюцыі ён быў камандантам Петрапаўлаўскай крэпасці, у перыяд грамадзянскай вайны займаў камандныя пасады ў Чырвонай Арміі. Затым перайшоў на мірную работу, працаваў на радзе прадпрыемстваў Ленінграда. За доблесную службу ў арміі і бездакорную працу ў прамысловасці быў узнагароджаны ордэнамі і медалямі СССР. Памёр Адам Попель у 1962 годзе.

Чытач мае права спытаць: як жа здарылася, што мы да гэтага часу не ведалі імя вестуна перамогі рэвалюцыі? Няўжо Попель ніколі нікому не расказаў аб сваёй ганаровай місіі? Так, не расказаў. Чалавек сціплы, ён не бачыў у даручэнні Падвойскага нічога асаблівага, лічыў гэта даручэнне радавым эпизодам рэвалюцыі.

Б. МЯТЛІЦКІ.

ПЛАНЕТА ЎШАНОЎВАЕ

Восенню 1918 года Герман Гартэн, адзін з першых перакладчыкаў ленінскіх прац на галандскую мову, які працаваў у той час над перакладам «Дзяржаўны і рэвалюцыі», пісаў У. І. Леніну: «Я прачытаў Вашу кнігу «Дзяржава і рэвалюцыя» з велізарным задавальненнем. Яна робіць велізарнае ўражанне і ў Галандыі. Годам пазней гэта кніга ў перакладзе Гартэна выйшла ў Амстэрдаме ў выдавецтве «Бос».

З таго часу цікавіцца галандцаў да тэрэтычнай спадчыны У. І. Леніна няспынна расце. У гэтым юбілейным годзе «Дзяржава і рэвалюцыя» выпушчана шостым выданнем. Акрамя таго, тут выдадзена яшчэ восем твораў У. І. Леніна.

Мемарыяльная дошка паміж Уладзіміра Ільіча Леніна адкрыта ў Цюрыхскім народным доме.

На ўрачыстую цырымонію ў Блакітнай зале Народнага дома сабраліся прадстаўнікі прагрэсіўнай грамадскай горада, Швейцарскай партыі працы, таварыства «Швейцарыя — СССР». На сцэне залы бронзавы бар'ельеф са знаёмымі імям свету рысамі і подпіс: «У. І. Ленін, зазнавальнік Савецкага Саюза — першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы, выступаў у гэтай зале 9 студзеня 1917 года з дакладам аб значэнні рускай рэвалюцыі 1905 года».

Урачысты вечар закончыўся паказам кінафільма пра Леніна.

Дзве мемарыяльныя дошкі, якія напамінаюць аб знаходжанні У. І. Леніна ў Фінляндыі, адкрыты на станцыі Літвойнен і ў пасёлку Парайнен, размешчаных недалёка ад горада Турку. Уладзімір Ільіч знаходзіўся ў гэтых месцах у 1907 годзе на шляху ў эміграцыю. У сувязі з адкрыццём мемарыяльных дошак у Літвойнене і Парайнене адбыліся мітынгі.

National Relations in Socialist Society

By Maskhud DZHUNUSOV, D. Sc. (Philosophy), Head of a Sector at the Institute of Philosophy of the USSR Academy of Sciences

rust among the peoples and a bitter national feeling of offence. When it organized the Soviet community of nations, our state opened up an untrodden path.

It would be an oversimplification to think that when Soviet power was installed, the national problems started to solve themselves of their own accord, automatically. It took colossal effort to adjust the fraternal cooperation among nations. The solution of the national question was impossible without waging a struggle against the nationalist-deviators, who acted in collusion with other anti-Leninist ideological and political trends. The friendship of the peoples was forged in the high-principled struggle against the nationalistic and chauvinistic distortions of the Leninist national policy.

The liquidation of national antipathies which were inherited from the past, did not proceed easily. But the careful attention paid to the national interests and aspirations and the tremendous fact displayed in national relations (just as Lenin taught) helped the successful eradication of nationalistic prejudices.

Guided by their experience in fulfilling the ideas of Leninism, while solving the national question on the USSR, the CPSU Central Committee has formulated the main principles of Leninism in this field in its Theses for the birth centenary of Lenin as: «The self-determination and equality of nations; the unity of... working people of the different nationalities in the struggle for democracy and socialism; close political, military and economic alliance of the peoples which have taken the socialist road; ensuring the actual equality of nations through the free development of their economy and culture by joint efforts».

Historical experience has shown that the social basis for the solution of the national question is the solution of the «workers' question» — i. e., the establishment of the dictatorship of the proletariat. The national question can be solved correctly only when the people who really create life — the ones who mine

ores and coal, make steel, till the land, and who create all the material and cultural values — become its masters.

The «mechanism» of state management has been built up in our country so as to take into account, in the best possible way, both the general and the specific national interests of the peoples. The structure of the Soviet Parliament is also suited to cope with this task. The Soviet of the Union and the Soviet of Nationalities are the two chambers of the USSR Supreme Soviet, both having equal rights. All the Union Republics have their own President of the Presidium of the Supreme Soviet of the Republic, who is at the same time a Vice-President of the Presidium of the USSR Supreme Soviet. The heads of government of all the Union Republics are members of the USSR Council of Ministers. Economic, social and cultural development, within the framework of the Soviet multinational state, is guaranteed to every nation.

The USSR was the first to discover the right methods and forms for the application of socialist internationalism in setting up legal norms of developing national relations. This experience has shown, for example, that federalism, provided that it is correctly understood and practised, may serve as an effective instrument for combining the national interests of all the peoples with the overall state interests.

EQUALITY IN POLITICS, EQUALITY IN ECONOMY

THE Soviet experience in the distribution of material resources among the nations is very instructive. The USSR nations set out on the road to socialism when they had different levels of economic and cultural development. In the first years of Soviet power the Soviet Republics and regions differed very much in the levels of the development of their productive forces. There were two possible methods of the distribution of material resources in this case: either each Republic would get from the overall state

income as many material values as were created within that Republic, or the material resources would be distributed so that it would be possible to overcome the worst backwardness step by step, and to adhere to the course of levelling out the standards of economic development of all the peoples.

Guided by Lenin's ideas, the Soviet state chose the method of concentrating the main material resources in the hands of the Union Government, with subsequent distribution of them in such a manner as to secure an accelerated rate of economic construction in the backward, agrarian areas, guaranteeing, at the same time, an equal standard of material well-being for the population in all Soviet Republics.

The equality of the nations cannot be complete and final if there is inequality in their economic and cultural progress. A system of measures, including improvement of the people's material condition, exemption from taxes, the regulating of prices for industrial and agricultural commodities, and the transfer of a part of the means in the more developed areas of the country to satisfy the needs for economic and cultural construction in the less developed national areas, was elaborated with the aim of doing away with the backwardness of the nations, which was inherited from the past.

Here is one of the very many examples of how aid to the national outlying areas was taken into account, when the state budget was being evolved. Total budgetary allocations in 1924-1925 for the Autonomous Republics was 18.74 per cent of the total spendings for the whole of the Russian Federation, as compared with only 10.5 per cent revenue. State subsidies formed a considerable part of the budgets of Autonomous Republics and regions. Thus in 1930, they formed 65.5 per cent of the budget of the Chuvash ASSR, and 63 per cent in the Karelian ASSR, etc.

(To be continued)

ГАЛОЎНЫ ПОСТ КРАІНЫ

Мне трэба б доўга-доўга раіцца
Пра сотні планаў і падзей,
Ды ў Маўзалеі не спыняюцца—
Плыве, плыве патак людзей.
І не крыўдую ні на нога я:

Тут кожны, як і я, прынёс
Да Ільіча
На споведзь строгую
Увесь свой чалавечы лёс...
Генадзь БУРАЎКІН.

Ля ўваходу ў Маўзалеі Леніна застыла ганаровая варта. Цвітуць ліпы на Краснай плошчы ці снежным покрывам ахутаны елкі ля Крамлёўскай сцяны — у любую пару года міма вартавых цячэ бясконца людскі патак. Ён пачынаецца ў самых аддаленых кутках свету і заканчваецца тут, на Краснай плошчы.

Нерухама стаяць салдаты. І няма на планеце варты больш ганаровай, чым гэта. Ад імя народа вартавы аддаюць воінскія ўшанаванні правадыру пралетарыята.

Вялікі гонар заслужыць права стаяць на пасту № 1. На гэты пост заступаюць лепшыя з лепшых. Сярод іх і нашы землякі — беларускія хлопцы Алег Сушчанка, Сяргей Шабека, Анатоль Алехна, Уладзіслаў Свядлоў, Аляксандр Гарленка, Леанід Карсюк.

Пасланцы беларускай зямлі працягваюць традыцыі былых крамлёўскіх курсантаў — нашых землякоў Сяргея Сянчэлы, Міхаіла Піліпчанкі, Анатоля Хашкоўскага, Сцяпана Шутава, якія аднымі з першых сталі ганаровую вахту ля Маўзалея Леніна.

Хто ж яны, гэтыя хлопцы, якім пашчасціла ў юбілейным годзе стаяць на самым галоўным пасту нашай Радзімы!

Уладзіслаў Свядлоў нарадзіўся на станцыі Талачын Віцебскай вобласці. Там скончыў школу, затым паступіў у Мінскае прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча чыгуначнікаў. Працаваў слесарам-электрыкам у лакаматыўным дэпо станцыі Мінск. З першага дня службы ў арміі Свядлоў вызначыўся хуткім і дакладным выкананнем усіх заданняў. Неўзабаве Уладзіслаў стаў камандзірам

аддзялення, а затым — намеснікам камандзіра ўзвода. Цяпер старшы сержант Свядлоў — развадзашчы. Яму даверана рабіць змену вартавых на пасту № 1.

Разам з Уладзіславам у вучылішчы чыгуначнікаў атрымаў спецыяльнасць слесара Анатоль Алехна. Пасля працаваў на Мінскім вагонарамонтным заводзе імя Мяснікова. Кожны раз, калі даводзіцца заступаць на пост ля Маўзалея, Анатоль рыхтуецца да гэтага, як да вялікага свята.

Як і іншыя беларускія хлоп-

цы, Аляксандр Гарленка з вёскі Грыевень Капыльскага раёна нясе службу толькі на «выдатна».

60 святых мінут стаяць на пасту № 1 два салдаты з карабінамі ў руках, 60 мінут без слоў, без руху. У мароз і ў гарачыню, раніцай і апоўначы. Пройдзе маці або нявеста — не зварухнецца ні адзін мускул на твары вартавога.

Скончыліся 60 мінут. Чакаючы крок, набліжаецца да Маўзалея змена. І так ужо 47-ы год. І так будзе заўсёды.

М. ЯГОРАЎ.

НОВЫЯ МАРКІ

У лістападзе 1969 года ў Кіеве адбылася першая Усеагульная юнацкая выстаўка, праведзеная пад дэвізам «Па ленінскаму шляху». У гонар выстаўкі Міністэрства сувязі СССР выпусціла марку з барэльефам маладога Валодзі Ульянава і контурамі піянерскага, камсамольскага значкоў і першага касмічнага спадарожніка Зямлі (марка злева ўверсе).

З 14 па 29 сакавіка ў Мінску праводзілася Усеагульная філатэлістычная выстаўка, у якой прынялі ўдзел больш за 200 калекцыянераў з 60 гарадоў нашай краіны, а таксама калекцыянеры Балгарыі, Польшчы, Венгрыі, ГДР, ЧССР, Румыніі, Югаславіі, ДРВ, КНДР і Манголіі. Спецыяльна да адкрыцця выстаўкі наша пошта выпусціла паштовую марку (злева ўнізе) і памятны блок. У выстаўцы прынялі ўдзел восем беларускіх калекцыянераў, і

ўсе яны былі адзначаны медалямі і дыпламамі. Найбольшы поспех выпай на долю калекцыі Мінскага клуба філатэлістаў: урач А. Спектар атрымаў сярэбраны медаль, а калекцыі О. Грубіча, А. Гуля, А. Баціцкага і А. Гужалоўскага былі ўдасцожны бронзавыя медалі, Гамяльчане А. Лізараў і М. Шыфрын, а таксама калекцыянер з Магілёва Л. Райцэ былі ўзнагароджаны ганаровымі дыпламамі.

І яшчэ адна выстаўка — ЭКСПО-70 — знайшла адлюстраванне на марках СССР. У сакавіку выпушчаны ў абарачэнне тры паштовыя маркі і памятны блок. На блоку (справа) на чырвоным фоне золатам выциснуты сілуэт савецкага павільёна, а ўверсе партрэт У. І. Леніна і словы «Ленін — наш сцяг».

А. БЕЛАУСАЎ.

СІЛУ ЖЫЦЦЯ НЕ ПЕРАМАГЧЫ

Нарадзілася ў сям'і дзіця — новы чалавек з'явіўся на зямлі. Шчаслівага лёсу, светлага, радаснага жыцця жадаюць яму бацькі. І часта гэтыя жаданні звязаны з выбарам імя для маленькага чалавека. У некаторых усходніх народаў дзецям даюць імёны, якія азначаюць шчасце, здароўе, розум, сілу, спрыт — сына могуць, напрыклад, назваць Сонечным Промнем альбо Магутным Арлом.

А ў наш век, калі думкі і справы Леніна сталі светачам для працоўных людзей планеты, імя яго сталі даваць дзецям — жывой будучыні чалавецтва. Дзеці піці кантынентаў носяць імя Леніна. У Балгарыі жыве стары камуніст Ленін Донеў. На Кубе, у горадзе Трынідад, працуе ў кнігарні Ленін Трухілью. У Чыкага імя Леніна носяць сын і ўнук старога рабочага Фрэнка Пелегрына.

У Партугаліі жыве Ленін, які нарадзіўся ў год смерці нашага Ільіча. Калі хлопчыку было тры гады, яго бацькі Луіс і Далорэс загінулі на барыкадах. Хлопчык вырас і стаў рабочым. Тады яму давялося адчуць нянавіць багачеяў да імя, якое юнак насіў з горадасцю. Гаспадары выганялі маладога Леніна з работы, паліцэйскія прымушалі адмовіцца ад імя, але юнак выстаяў і перамог.

Больш сумным быў лёс яго ровесніка — грэчаскага Леніна, які таксама нарадзіўся ў 1924 годзе ў сям'і гісторыка Яніса Кардасаса. Юнак выбраў шлях, указаны геніем Ільіча, — ён уступіў у Камуністычную партыю. Гестапаўцы шукалі яго, высочвалі, але патрыёты надзейна ахоўвалі свайго Леніна і не аддалі яго ў рукі немцаў. У 1944 годзе юнака ўсё ж схвалілі здраднікі — грэчаскія фашысты.

— Як цябе завуць?
— Ленін.

— Ілжэш, пракляты камуніст!
— Мяне завуць Ленін.
— Не паўтарай гэта імя! Дзе ты яго пачуў? З кім сустракаешся? Хто кіруе арганізацыяй?
— Але я сапраўды Ленін. Як Арыстоцель быў Арыстоцелем, як Хрыстос быў Хрыстом.

Фашысты расстралялі Леніна Кардасаса. Паліцэйскія шалеюць ад злосці, чуючы імя Леніна і пераконваючыся зноў і зноў у тым, што Ленін жыве.

Іспанская пісьменніца Мерседэс Нуньес, якая прайшла праз усе жахі франкіцкіх засценкаў, расказала ў сваіх нататках «Турма Вентас» пра лёс маленькага хлопчыка сына вязніцы Лолы Берналь.

«Калі Лолу арыштавалі, яе пачалі збіваць. І білі так страшэнна, што з таго часу яна ўвесь час харкае крывёю і не выходзіць з ізалятара. Потым, калі паліцэйскім надакучыла яе біць, яны прывялі яе дзіця, двагадовага малаго... Хлопчык, сапраўдны анёл, штоёсці лепятаў ім і даверліва ўсміхаўся».

— Як цябе завуць, галубок?
— Ленін, — адказаў бедныя.
Пачуўшы гэта, паліцэйскія нібы азварэллі.
— Ах, цябе Леніным завуць? Дык вось табе, Ленін!

І, схваліўшы дзіця за ножкі, проста тут жа, на вачах у маці, пачалі біць яго галавой аб сцяну: раз, другі, трэці, да таго часу, пакуль не забілі».

Але імя Леніна жыве ў сэрцах мільянаў людзей. І калі ў адной краіне памірае чалавек па імені Ленін, у другой нованароджанаму даюць яго імя. Сілу жыцця не перамагчы!

А. МАЖЭЙКА.

ПАРК ДРУЖБЫ

На радзіме Уладзіміра Ільіча Леніна — у горадзе Ульянаўску ствараецца вялікі парк Дружбы. У яго закладцы прымаюць удзел калектывы ад усіх саюзных і аўтаномных рэспублік. Минулай восенню туды ездзілі мінчане. Яны пасадзілі ў парку шмат дрэў, кустоў, шматгадовых кветак.

І вось зноў у горад на Волзе адправілася новая група спецыялістаў Мінскага трэста зялёнага будаўніцтва. Яны павезлі туды 800 скрынак зеляніны, вырашчанай у аранжарэях, якой упрыгожаць газоны парку Дружбы, пасадзяць у ім вялікую колькасць кветак.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.
ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-31,
6-07-02, 32-05-88, 33-45-45.

Зак. 548. Мінск. Друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.